

Digitaalisen kirjaston ohjausjärjestelmä KOKOUSMUISTIO
Kirjastotoiminnan vaikuttavuuden arviointiryhmä

Aika: torstai 14.2.2008 klo 12.00 - 15.30

Paikka: Kansalliskirjasto, Fabianian kokoushuone

Läsnä: Jarmo Saarti, Kuopion yliopisto, pj.
Marja Anttonen, Turun ammattikorkeakoulu
Aki Kangas, Kansalliskirjasto
Marja Malminen, Lahden kaupunginkirjasto
Erkki Lounasvuori, (asiantuntijana)
Laura Kohta (asiantuntijana)
Markku Laitinen, Kansalliskirjasto (sihteeri)

1. Laura Kohta: Haastattelututkimus kirjaston vaikuttavuusarvioinnin välineenä.

Laura Kohta esitteli graduaan ”Vaikuttavuusarviointi kirjaston käyttäjälähtöisen arvioinnin välineenä” (<http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu01396.pdf>). Kohta selvitti kirjaston käyttäjien käsitystä vaikuttavuudesta teemahaastattelumenetelmällä Tampereen yliopistollisen sairaalan lääketieteellisen kirjaston asiakkaitten keskuudessa. Menetelmällä saatiin hyvä käsitys kirjaston palvelujen käytöstä konkreettisella tasolla, mutta tulokset eivät olleet riittäviä vaikuttavuusarvioinnin tarpeisiin.

2. Markku Laitinen: Norjan kokemukset yhteistilastoinnista

Ryhmän kokouksessa 1.11.2007 päätettiin ottaa tarkemmin selvää Norjan yhteistilastoinnista, koska Norjalla on kaikkien kirjastosektorien yhteinen tilastotietokanta. Markku Laitinen lähetti 18 erityyppiseen norjalaiseen kirjastoon kyselyn, jossa tiedusteltiin miten hyvin yhteinen tilastointi toimii ja pyydettiin kirjastoja listaamaan kirjastojen itsensä kannalta yhteisen tilastoinnin etuja ja haittoja. Kysely tuotti 6 vastausta.

Etuja

- auttaa tilastojen tekemisessä
- tilastot tulee kerättyä samaan aikaan joka vuosi
- tietokanta kerää ja tallentaa tilastot tehokkaasti
- antaa tietoa siitä mikä kirjastossa maksaa
- helppo verrata kirjastoja
- yhtenäinen setti tekee helpoksi täyttää tilasto ja tietää etukäteen mitä sieltä voi saada
- helpottanee tilastoviranomaisen kansainvälisten tilastojen toimittamista

Haittoja

- aikaavieppä
- ei kerätä kaikkea sitä tietoa mitä pieni kirjasto tarvitsee
- sopii suurille ja tieteellisille kirjastoille
- saa liian vähän raportteja, eivätkä ne aina sovi yleisille kirjastoille (Norjassa tietokannasta tuotetaan valmiita pdf-muotoisia raportteja)
- joutuu toimittamaan tilastotietoa, joka ei ole oman kirjaston kannalta tarpeellista

- tilastointisäännöt eivät sovi oman kirjaston tarpeisiin
- kirjastolla voi olla historiallisista ym. syistä omat tarpeensa ja siksi tilaston toimittaminen halutulla tavalla voi olla mahdotonta
- on vaikea ohjeistaa kirjastot standardin mukaisesti niin, että laskenta onnistuu yhdenmukaisin periaattein

Muita kokemuksia

- tietokannan jakaminen klustereihin on välttämätöntä eri sektoreitten tilastointitarpeisiin vastaamiseksi
- käsitteitten määrittely siten, että ne ymmärretään kaikkialla samoin on vaikeaa - erityisesti elektronisen aineiston määritelmät vaikeita

3. Aki Kangas: Asiakaskysely

Kansallisia kirjastoverkkopalveluja koskeva kysely avataan ilmeisesti maaliskuun alussa. Järjestys: yliopistot ja ammattikorkeakoulut, sitten yleiset ja erikoiskirjastot. Kysely tullaan tekemään suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Todettiin, että kyselyä on syytä markkinoida, jotta siihen osataan varautua ja se huomataan paremmin.

Kyselyvastausten käsittely sopii opinnäytetyön aiheeksi ja sitä tullaan tarjoamaan gradun aiheeksi informaatiotutkimuksen opiskelijoille.

4. Aki Kangas / Markku Laitinen: Verkkopalveluryhmän kuulumisia

Aki Kangas ja Markku Laitinen osallistuivat verkkopalveluryhmän kokoukseen 8.2.2008. Kokouksen pöytäkirja on verkossa osoitteessa:

http://www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/digiohjaus/verkko/Files/liitetiedosto2/Verkkopalveluryhma_poytakirja_2008_02_08.pdf

5. Erkki Lounasvuori: Yleisten kirjastojen tilastointi

Erkki Lounasvuori esitteli yleisten kirjastojen tilastointia. Uuden, raporttipohjaisen julkaisujärjestelmän suunnittelu alkaa vuonna 2009.

Tilastojien koulutusvastuu lääneissä.

Voisi tehdä yhdessä eri tunnuslukuja ja kehittää raporttipohjaista laskentaa.

Verkkotilastointisovelluksena on avoimeen lähdekoodiin perustuva phpMyVisites 2.3. Sovellus ollut testikäytössä marraskuusta 2007 ja sovelluksen testaus pilottikirjastoissa on alkamassa. Tämän tuloksena saadaan yleisille kirjastoille yhdenmukainen verkkopalveluiden tilastointitapa sekä yhteinen tilastointipalvelu. Tilastotietojen keruu alkaa 2008 alkupuolella. Tilastointi perustuu selainpohjaiseen mittaukseen. Tilastointipalvelun toiminnasta vastaa Kirjastot.fi.

Tilastoinnissa käytetään 3 mittaria: vierailut, kävijät ja sivulataukset. Näistä vierailu on virallinen verkkopalveluiden käytön mittari. Mittauksessa voidaan tarvittaessa erottaa kirjaston omassa verkossa tapahtuva verkkoasiointi. Kirjastot voivat itse seurata päivittäin omien verkkopalveluidensa tilastoja. Kirjastot tallentavat ainakin alkuvaiheessa verkkopalveluiden tilastonsa kerran vuodessa tilastotietokantaan.

<http://verkkotilastot.kirjastot.fi>

6. Muut mahdolliset asiat

6.1 Vuoden 2008 toimintasuunnitelma

- Seurataan asiakaskyselyn eteneminen tänä vuonna, Aki Kangas tiedottaa.
- Pannaan mietintään lähdetäänkö miettimään laadullista haastattelututkimusta.
- Keskusteltiin mahdollisuudesta suunnitella sektorien yhteisraportti kirjastojen tilastoinnista: määriteltäisiin käytettävät perustunnusluvut ja suunnittelussa otettaisiin huomioon benchmarkkausnäkökulma. Näin voitaisiin kehittää johtamisen ja tiedottamisen työkalu. Sovittiin, että Sektorien edustajat kuulostelevat aihetta omien sektoriensa sisällä ja seuraavassa kokouksessa asiaa tarkennetaan.
- Marja Anttonen totesi, että KOTA/AMKOTA-tietokannat keräävät niukasti kirjastoja koskevaa tietoa. Koska ne ovat keskeisiä korkeakoulutiedon lähteitä, olisi tärkeää, että niistä saataisiin nykyistä enemmän kirjastoja koskevaa tietoa. Sovittiin, että Markku Laitinen selvittää asiaa.
- Jarmo Saarti ja Markku Laitinen tekevät analyysin kirjaston vaikuttavuudesta ja tuottavat sen pohjalta artikkelin.
- Korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen vaikutus kirjastoihin: pidetään ”seuranassa”
- Verkkokäytön mittausseminaarin suunnittelua jatketaan yhteistyössä Erkki Lounasvuoren ja STKS:n kanssa. Tavoitteena on koko päivän mittainen seminaari.

Seuraava kokous pidetään huhti-toukokuussa.